

ANDMEHALDUSE JUHISED

Andmekirjelduse juhis

Lisa 1 andmekirjelduse standard

Juuli 2024

Version 3.0

Dokumendi ajalugu

ver	muutuse sisu	autor	kuupäev
1.0	Juhise aluseks on 2019 –2020. a koostatud juhis „Eesti andmehalduse metoodikaprojekt. Andmekirjelduse juhis“. Selle üheks osaks on Lisa 2 Andmekirjelduse standard	Raivo Ruusalepp, Kuldar Aas, Siim Aben, Veiko Berendsen	aug 2020
1.1	Versiooni 1.0 Lisa 2 Andmekirjelduse standard on tõstetud eraldi dokumendiks.	Veiko Berendsen	märts 2021
1.7	Sisse on viidud versioon 1.0 tagasiside ja RIHAKese arendusel tekkinud vajadused, täpsustatud DCAT võrdlus. MKM, STAT, RIA tagasisideks edastamine.	Kuldar Aas	aprill 2022
1.8	Sisse viidud v1.7 tagasiside kommentaarid ja parandused. Üle vaadatud MKM, RIA, SA. Keeletoimetatud. Edastamine andmete võrgustiku tagasisideks.	Kuldar Aas, Veiko Berendsen, Eero Vegmann, Reana Parve	mai 2022
2.0	Lõppversioon	Kuldar Aas, Veiko Berendsen	mai 2022
2.1	Kirjelduselementide nimekirja täiendamine Euroopa andmehalduse määruse (andmehaldust käsitlev õigusakt – DGA) ja väärtuslike andmestike nimekirja rakendusmääruse (HVD) nõuetest tuleneva katmiseks. Täiendamine lähtuval asutuste tagasisidest.	Kuldar Aas, Annika Uibopuu, Eero Vegmann	nov 2023
2.2	Märkuste sisseviimine. Üle vaadatud MKM, RIA, SA.	Veiko Berendsen, Annika Uibopuu, Kuldar Aas	jaan 2024
2.3	Otsesed osutused RIHAKesele välja jäetud, sest vajab eraldi RIHAKese rakendusjuhist. Keeletoimetatud.	Veiko Berendsen, Kuldar Aas	jaan 2024
3.0	Lõppversioon, avalikustamine.	Veiko Berendsen, Annika Uibopuu, Kuldar Aas	juuli 2024

Kommentaari standardi kohta on oodatud:
Statistikaamet (andmehaldus@stat.ee),
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (andmed@mkm.ee).

Sisukord

1	Sissejuhatus	5
1.1	Eessõna.....	5
1.2	Käsitlusala	5
1.3	Kirjeldusstandardisse kuuluvate olemite ülevaade ja seosed	6
1.3.1	Komponendid ja olemid	6
1.3.2	Andmekataloog	6
1.3.3	Andmestike sari.....	7
1.3.4	Andmestik.....	7
1.3.5	Alamandmestik.....	8
1.3.6	Levitus	8
1.3.7	Andmetabel.....	9
1.3.8	Andmeelement	9
1.3.9	Andmeelementide grupp	9
1.3.10	Andmeteenus.....	10
1.3.11	Andmesõnastik ja ärisõnastik	10
1.3.12	Andmesõnastiku ja ärisõnastiku termin	10
1.4	Andmekirjelduse standardi kasutusjuhud	11
1.4.1	Integreeriv lähenemine andmekirjeldusele.....	11
1.4.2	Andmekirjeldus organisatsioonis kasutamiseks	11
1.4.3	Andmekirjeldus kirjelduste avaldamiseks ja edastamiseks	12
2	Andmekataloogi ja selle olemite kirjelduselemendid.....	13
2.1	Andmekataloogi kirjeldus	13
2.2	Andmestiku kirjeldus.....	14
2.3	Andmestiku levituse kirjeldus.....	26
2.4	Andmestike sarja kirjeldus	29
2.5	Andmeteenuuse kirjeldus	32
2.6	Andmebaasi tabeli kirjeldus	35
2.7	Andmeelemendi kirjeldus	36
2.8	Andmeelementide grupp	39
3	Sõnastikud	41
3.1	Andmesõnastiku kirjeldus	41
3.2	Andmesõnastiku termini kirjeldus	42
3.3	Ärisõnastiku kirjeldus.....	43
3.4	Ärisõnastiku termini kirjeldus	44

Lühendid

- DCAT – andmekataloogi sõnastik (*Data Catalog Vocabulary*), mis on W3C standard.
- DCAT-AP – andmekataloogi sõnastiku rakendusprofiil (*Data Catalog Vocabulary Application Profile*) Euroopa Liidu riikide vahel andmestike ja andmeteenuste kirjelduste vahetamiseks.
- DGA – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/868, 30. mai 2022, Euroopa andmehalduse kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (andmehalduse määrus, *Data Governance Act*)
- HVD – väärtuslikud andmestikud (*high value datasets*) nagu need on määratletud Euroopa Liidu väärtuslike andmestike nimekirja rakendusmääruses ja mis käsitleb andmestikke valdkondi; neid nimetatakse ka kõrgväärtuslikud andmestikud.
- RIHA – riigi infosüsteemi haldussüsteemi käitlev rakendus
- RIHAKE – asutustele loodud rakendus andmekirjeluste koostamiseks ja edastamiseks RIHAsse
- ODD – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1024, 20. juuni 2019, avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta.

Muudatuste ajalugu.

Võrreldes versiooniga 2.0 on sisse toodud järgmised muudatused:

- Sissejuhatava peatüki muutmine. Lisatud on kirjeldusstandardisse kuuluvate komponentide ja olemite ülevaade ja seosed.
- Ühildatud järgmiste alusstandardite versioonidega: DCAT 3.0 ja DCAT-AP 3.0.0
- Lisatud objektide kirjeldused: andmekataloog, andmeteenus.
- Muudetud kirjelduse tabeli struktuuri. Veerg DCAT-AP viide koondab endas nii viite kirjelduselemendi terminile (Dublin Core või muu), DCAT-ile (W3C standardis) ja selles kirjeldatud semantilisele väärtuste vahemikule (range, lühendatult standardis vahemik) ning samale DCAT-AP osas.
- Tehtud on sisulised kirjelduselementide muutused vastavalt muutunud alusstandarditele ja kasutuspraktikale. Selles on silmas peetud riigi kesksete andmekirjeldusi kasutatavate süsteemide eesmärke ja vajadusi.
- Kirjelduselemendid on olemi piires järjestatud alfabeetiliselt.

1 Sissejuhatus

1.1 Eessõna

Käesolev andmekirjelduse juhise lisa 1 esitab andmekirjelduse standardi. Standard on loetelu kohustuslikest ja soovituslikest kirjelduselementidest, nende tähendusest näidetega ning tehnilistest ja semantilistest seostest. Standardi rakendamine organisatsioonis tagab andmekirjelduste kokkulepitud semantikaga masintöödeldavuse. Standard võimaldab liidestuste tegemist andmekirjelduste ja ka andmete vahetamiseks nii organisatsioonide vahel kui ka riigi keskselt hallatavate andmete valdkonna infosüsteemidega.¹

Andmekirjelduse standardi väljatöötamisel on võimalikult palju kasutatud rahvusvahelist praktikat ja taotletud sellega semantilist ühildumist. Peamiseks rahvusvaheliseks aluseks on andmekataloogi sõnastiku versioon 3.0² ja selle rakendusprofiil DCAT-AP. Lähtutud on rakendusprofiili versioonist DCAT-AP 3.0.0.³

Andmekataloogi sõnastiku DCAT paljud kirjelduselemendid on seotud kirjeldusstandardiga Dublin Core.⁴ Dublin Core on ka Eestis üle võetud rahvusvaheline standard üldiseks inforessursside kirjeldamiseks.⁵ Samuti toetavad nii Dublin Core kui DCAT lingitud andmete kasutuselevõttu. Rahvusvahelise praktika kasutamine võimaldab kirjeldusi vahetada rahvusvaheliselt ning vähendab standardi pikaajalise haldamise kulusid.

Sõnastike kirjelduselementide osas on arvestatud Eesti standardiks üle võetud rahvusvahelise standardiga ISO 25964 „Tesarused ja nende koostalitusvõime teiste sõnastikega.“⁶ Seda eelkõige kasutatava terminoloogia osas.

1.2 Käsitlusala

Standard käsitleb organisatsiooni andmestike kirjeldamise osasid: komponente ja olemeid.

Komponentidena on käsitletud andmestiku kui terviku ülevaatlikku kirjeldust, andmestiku sisu detailset kirjeldust ning sõnastike osa kirjeldust ehk mõistelist kirjeldust, mis aitab hallata sõnavara.

Olemitena on käsitletud andmekirjelduse standardi eraldi hallatavaid ja kirjeldatavaid objekte, mis koos moodustavad mudeli.

Standard on koostatud ühilduvana DCAT-AP 3.0.0-ga. See võimaldab organisatsioonidel andmekataloogis kirjeldada andmestikud ning nende levitused, rühmitada andmestikud sarjadesse. Standardis on samuti andmekataloogis kirjeldatud andmestike andmeteenuste osa.

Standard käsitleb andmestiku struktuuri detailset sisemist kirjeldust. See on kitsendatud tabeli kirjeldusega, mis on kas nimekirja või risttabeli kujul.

¹ Avaliku sektori andmekogude osas on selleks infosüsteemiks [riigi infosüsteemi haldussüsteem](#) (RIHA). Avaandmete osas on selleks infosüsteemiks [Eesti avaandmete teabevärv](#) (avaandmed.eesti.ee).

² [Data Catalog Vocabulary \(DCAT\) - Version 3](#) (W3C Proposed Recommendation 13 June 2024)

³ [DCAT Application Profile for data portals in Europe](#) (DCAT-AP 3.0.0)

⁴ [Dublin Core Metadata Innovation \(DCMI\)](#)

⁵ EVS-ISO 15836-1:2019 Informatsioon ja dokumentatsioon. Dublin Core'i metaandmemeendid. Osa 1: Põhielemendid (kehtiv alates 15.05.2019) ja EVS-ISO 15836-2:2023 Osa 2: DCMI atribuudid ja klassid (kehtiv alates 02.05.2023).

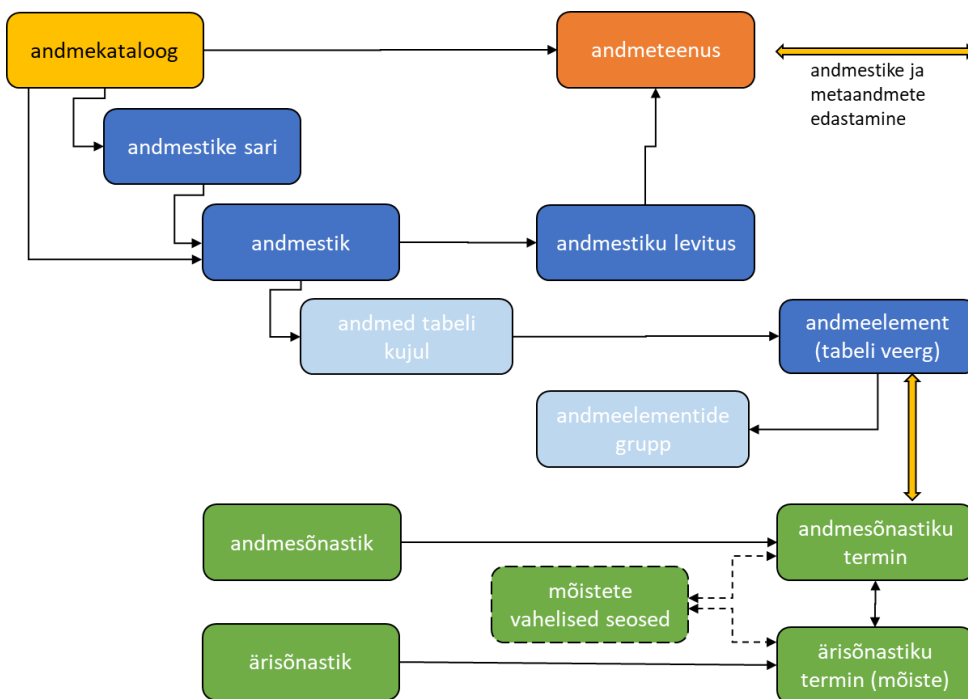
⁶ EVS-ISO 25964-1:2023 Informatsioon ja dokumentatsioon. Tesaurused ja nende koostalitusvõime teiste sõnastikega. Osa 1: Infootsingu tesaurused ja EVS-ISO 25964-2:2023 Informatsioon ja dokumentatsioon. Tesaurused ja nende koostalitusvõime teiste sõnastikega. Osa 2: Koostalitusvõime teiste sõnastikega (kehtiv alates 02.05.2023)

1.3 Kirjeldusstandardisse kuuluvate olemite ülevaade ja seosed

1.3.1 Komponentid ja olemid

Kirjeldusstandardisse kuuluvad komponendid ja olemid on omavahel seotud. Olemite vahelised seosed on esitatud joonisel 1 ning moodustavad andmekirjelduse.⁷ Sellel on kujutatud, kuidas andmestikud ja nende sarjad on hierarhiliselt osad andmekataloogist. On näidatud, kuidas andmestik on kirjeldatav levitusena, mis on kasutatav andmeteenusena, mida saab edastada organisatsioonist välja ja mida saab pärida.⁸

Andmestikud ja levitused on andmestruktuurid (üldiselt failid ja/või tabelid). Tabel või muu hästi struktureeritud andmete hulk koosneb andmeelementidest. Andmeelemendid on kirjeldatavad sõnastikes kui terminid ja mõisted. Andmeelemendid on ka grupeeritavad ning see andmeelementide grupp on ka eraldi hallatav. Nii andmetabel kui ka andmeelementide grupp on käsitletav andmeobjektina. Selline andmeobjekt luuakse kas arusaadavuse ehk andmete mõistmise parandamiseks või halduslikult seotud objektina nagu põhiandmete (*master data*) objekt või kui toimingut või teenust kontekstis kokku kuuluv kirje (*record*).

Joonis 1: Tervikliku andmekirjelduse koostamisel komponentide vahel toimivad seosed.

Järgnevalt on esitatud kirjeldusstandardisse kuuluvate olemite lühikirjeldused ning kui need on seotud standardiga DCAT 3.0, siis olemi määratlused eesti ja inglise keeles. DCAT standard nimetab neid olemeid klassideks.

1.3.2 Andmekataloog

Andmekataloog (*Catalog*) on nimekiri kataloogitud objektidest, mis andmehalduses on andmestikud ja mille kohta on kataloogis metaandmekirje. Andmekataloog võib ka toimida repositooriumina, millisel juhul on selles lisaks metaandmetele halduse all ka andmestikud ise.

⁷ Andmekirjelduse määratlus ja selle sisu kirjeldus on esitatud andmekirjelduse juhises.

⁸ Andmeteenus on standardis käsitletud DCAT 3.0.0 määratletud tähenduses. Andmeteenus on operatsioonide kogum, mille abil antakse juurdepääs ühele või enamale andmestikule või andmetöötlusfunktsioonile. (*A collection of operations that provides access to one or more datasets or data processing functions.*)

Andmestikud võivad olla rühmitatud sarjadesse. Tavaliselt on organisatsioonil üks andmekataloog. Andmekataloog on vahend, mille abil saab muu hulgas hallata andmestike pealt osutatavaid andmeteenuseid.

DCAT määratlus	Inforessursside hallatud metaandmete kogum. <i>A curated collection of metadata about resources.</i>

1.3.3 Andmestike sari

Andmestike sarja (*Dataset Series*) moodustavad mingi kindla rühmitamiskriteeriumi alusel kokku kuuluvad andmestikud. Andmestike esitamine andmekataloogis sarjades võimaldab ühelt poolt terve kataloogi jagada osadeks ja teiselt poolt rühmitada andmestikud. Tavalised rühmitamiskriteeriumid on: temaatiline, kronoloogiline, seotus teenuse või protsessiga. Harvemini on kriteeriumiteks aktiivne ja arhiivi osa ning faili vorming. Sarjade moodustamine ei ole kohustuslik, kuid kui sarjad on kasutusel, on need kohustuslik kirjeldada, st koostada sarja metaandmekirje.

Sarja mõiste on kasutusel arhiivi- ja dokumendihalduses. Arhiivieeskirjas on punkt, mis ütleb, et sarja saab moodustada andmete kogumitest, mida saab identifitseerida ja koos hallata.⁹ Sarjade moodustamise põhimõtted andmekataloogis ja liigitusskeemis on andmestike sarjadena haldamist soodustavana kokkulangevad. Soovitav on organisatsioonis tekkivad andmestikud liigitada sarjadesse.

DCAT määratlus	Eraldi avaldatav andmestike kogum, millel on mingid ühised tunnused, mille alusel need on rühmitatud. <i>A collection of datasets that are published separately, but share some characteristics that group them.</i>

1.3.4 Andmestik

Andmestik (*Dataset*) on terviklikult identifitseeritav ja hallatav andmete kogum.¹⁰ Andmestiku tüüpe on mitmesuguseid ning kataloogis on need kokku viidavad Dublin Core inforessursi tüüpidega.¹¹ Dublin Core inforessursi tüüpide märksõnastikus on andmestik (*dataset*) üks märksõna. Praktikas on andmekataloogis enamasti andmestiku tüüpi inforessursid. See tähendab, et andmestik võib olla terve õiguslikult kehtestatud andmekogude või ka infosüsteem. Samas on võimalik nii andmekogusid kui infosüsteeme hallata sisuliselt või tehniliselt määratletud ja eristatavate osade kaupa, mida võib nimetada alamandmestikeks. Kui andmekogude kui andmestiku määravad kriteeriumid on peamiselt selle eraldi õiguslik olemasolu, on samas paljud infosüsteemid, andmebaasid või nende osad organisatsiooniliselt või tehniliselt

⁹ Arhiivieeskiri. (RT I, 19.06.2020, 4) § 7 Liigitusskeemi tasandid, lõige 4, punkt 1. Arhiivieeskirja seletuskirjast võib järeldada, et andmete kogumi all on silmas peetud sama, mida riikliku statistika seadus määratleb kui andmestikku. Seletuskirjas on: „Sarja moodustamise ühe tunnusena on lisatud „andmete kogum, mida saab identifitseerida ja koos hallata“. See annab selgema võimaluse andmekogudes oleva teabe liigitamiseks, soodustades sealhulgas ka säilitustähtaegade määramist mistahes andmetele, mida on mõistlik kogumina hallata. Kokkuvõtlikult märkides tähendab see sätte mõttes mistahes andmete kogumit, mida on mõistlik koos hallata (sama säilitustähtaeg, samad eraldamistoimingud hävitamiseks, samad juurdepääsutingimused ja muud võimalikud haldamistoimingud).“

¹⁰ Põhjalikum andmestiku selgitus koos määratlustega on andmekirjelduse juhises.

¹¹ [DCMI Metadata Terms](#). Osa 7. DCMI Type Vocabulary

samuti hallatavad andmestikena. Lisaks võib avaandmete portaalides ja mujal andmestikeks olla teksti, pildi jms tüüpi inforessursid.

DCAT määratlus | Ühe isiku [või organisatsiooni] avaldatud või hallatud andmete kogum, mis on tehtud kättesaadavaks või alla laetavaks ühel või enamal esituskujul.

A collection of data, published or curated by a single agent, and available for access or download in one or more representations.

1.3.5 Alamandmestik

Alamandmestik on objektitüübina sarnane andmestikuga. Vajadus alamandmestiku eristamiseks tuleneb sellest, et andmekogudes (infosüsteemides, andmebaasides) on loogiliselt või tehniliselt eristuvad osad, mida on otstarbekas käsitleda eraldi. Need võivad olla hulk tabelleid või terve skeem relatsioonilises andmebaasis.

DCATis alamandmestiku klassi ei ole. Käesolevasse standardisse on see lisatud andmekogude (andmebaaside) loogilise või füüsilise haldamise lihtsustamise jaoks ehk konkreetseks selleks, kuidas on otstarbekas luua seos andmekataloogi ja andmebaasi osa vahel ja seda hallata. Osalt tuleneb vajadus ka sellest, et õiguslikult reguleeritud andmekogu, see tähendab andmete struktuur, mille kohta on andmekogu põhimäärus, võib mõnel juhul sisaldada tegelikult üsna eraldi toimivaid osasid. Just selliseid osasid ongi praktikas otstarbekas hallata kui alamandmestikke.

1.3.6 Levitus

Levitus (*Distribution*) on andmestiku salvestamiseks või edastamiseks tehtav andmete tehniline esitus, konkreetseks kasutusjuhiks mõeldud andmestiku terviklik või osaline väljavõte või kasutusmeetod. Levitus võib olla näiteks fail, tabel või teenus. Sageli ongi tegemist eri vormingutes ettevalmistatud failidega.

Levituse kirjeldamisel lähtutakse standardi DCAT 3.0 versioonist. Levituse kirjeldus võimaldab edasi anda täpsemat teavet andmestiku vormingu ja taaskasutamise tingimuste kohta. Levitus on DCATis rangelt eraldi olemina, millele saab kirjeldada pealkirja (*title*) nagu see on andmestikul. Eesti andmekirjelduse standardis käsitletakse levitust seotuna andmestikuga. Andmestikus on selleks kirjelduselement, mis viitab levitusele. Euroopa Liidu andmehalduse määruse ja väärtuslike andmetike rakendusmääruse skoobis olevate andmestike kirjeldamisel on kohustuslik vähemalt ühe levituse kirjeldamine.

DCAT määratlus | Andmestiku kindlakujuline esitus. Andmestik võib olla kättesaadav mitmel erineval serialiseeritud kujul, nagu loomulikus keeles, meedia tüübis või vormingus, organiseerituna skeemi, ajalises ulatuses või ruumilises resolutsioonis, detailsuses või profiilis (mida saab täpsustada).¹²

A specific representation of a dataset. A dataset might be available in multiple serializations that may differ in various ways, including natural language, media-type or format, schematic organization, temporal and spatial resolution, level of detail or profiles (which might specify any or all of the above).

¹² Serialiseerimise all tuleb selles kontekstis mõista eelkõige andmestruktuuride või -objektide teisendamist kitsas tehnilises tähenduses mingisse vormingusse, et need andmed oleks salvestatavad failina või edastatavad erinevates võrkudes.

1.3.7 Andmetabel

Tabel on info esitamine ridade ja veergudena.¹³ Selle objektitüübi eraldi välja toomine mudelis ning seeläbi ka sellele eraldi kirjelduse tegemine on vajalik relatsiooniliste andmebaaside kirjeldamise kontekstis, mis koosnevad tabelitest. Andmetabel on selles mudelis esmajoones andmebaasi tabel, mis on andmekirjelduse detailse kirjelduse komponendi juures üks grupeeriv olem. Tabel seob veerud, mis on kirjeldatava relatsioonilise andmebaasi andmeelemendid.

Objektitüüpi andmetabel ei tohi segi ajada tabeliga, mida käsitletakse kui eraldi andmestikku või levitust. Andmekirjelduste koostamisel on vaja arvestada tabeli kahetise tähendusega, milleks on tabel kui eraldi hallatav andmestik ja tabel relatsioonilises andmebaasis.

1.3.8 Andmeelement

Andmeelemendi kirjelduse moodustavad selle detailsed kirjelduselemendid. Andmeelemendi kirjeldus võimaldab aru saada elemendi tähendusest ja seostest teiste andmeelementidega.

Standardis toodud andmeelemendi kirjeldus on eelkõige mõeldud selleks, et relatsioonilise andmebaasi tabelite veerge oleks võimalik kirjeldada andmeelementidena ning moodustada kirjeldatud andmeelemendist andmesõnastiku kirje, et kirjeldatud andmeelementidest moodustuks andmesõnastik. Andmeelementidest komplektide moodustamiseks on standardis eraldi olem andmeelementide grupp.

Standardis on kirjelduselemendid esitatud andmekataloogi vaates, eesmärgiga andmeelemendid identifitseerida, neid omavahel seostada ning siduda andmesõnastikuga. Organisatsioonis juba kasutusel olev andmeelementide kirjeldus võib seega olla osaks loodavast andmekataloogist. Andmekataloogis võib kirjeldus sisaldada põhjalikumat teavet andmeelemendi tehnilise realisatsiooni, seotuse kohta ärireeglitega ja andmekvaliteedinõuete kohta (korduvus, kohustuslikkus, vaikeväärtused, täitmise reeglid jt).

1.3.9 Andmeelementide grupp

Andmeelementide grupi moodustavad sisuliselt seotud andmeelemendid. Tavaliselt on normaalkujule viidud relatsioonilises andmebaasis sisuliselt grupeeruvad elemendid eraldi tabelites. Vajadus andmeelemente grupeerida tuleneb vajadusest mõista sisuliselt kokku kuuluvaid, kuid tehniliselt laiali olevate andmeelementide tähendust. Ei ole aga ka välistatud juhud, kus tabeli moodustavadki grupeeruvad andmeelemendid. Näiteks on koha-aadress eraldi tabelis.

Tehniliselt on relatsioonilises andmebaasis loogilist kirjet moodustavad tunnused tavaliselt eri veergudes. Samas kirje võib olla ühe või mitme objekti ja toimunud sündmuse kohta. Näiteks lapse sünnil on ema ja laps oma tunnustega ning lisaks on mitmesugused sünniga seotud tunnused. Need moodustavad loomulikke ja koos kasutatavaid või ainult koos sisulist tähendust omavaid grupe.

Lisaks eksisteerib olukordi, kus ei ole lubatud avalikustada detailseid andmekirjeldusi andmeelementide tasemel, kuid on lubatud seda teha grupeeritud tasemel. Samuti on sageli otstarbekas siduda ärimõisteid andmeelementide grupiga. Näiteks sama sünni näite korral on üks isik 'rollis' ema ja teine 'rollis' laps. Kindlas kontekstis võib andmeelement ja andmesõnastiku termin näiteks olla: 'ema kaal enne rasedust', mis on üks andmeelement grupis 'rasedusjärgne jälgimine'.

¹³ Põhjalikum andmetabeli selgitus on andmekirjelduse juhises.

1.3.10 Andmeteenus

Standard käsitleb andmeteenust DCAT 3.0 versiooni kontekstis. Andmeteenusel puudub ühene seos avaliku sektori asutuste muude teenuse käsitlustega. Tegemist on andmekataloogi pealt, mis ei ole teenuste kataloog, osutatava teenusega, mis võimaldab andmestikke kasutada. Samas võivad andmekataloogis loetletud teenused olla seotud muude teenustega. Muude teenuste all on silmas peetud digi- ja muid avalikke teenuseid nagu otsene või tugiteenus (TKTA teenused¹⁴), samuti planeerimis- ja finantsvaate teenuseid (TERE teenused¹⁵) kui ka tehnilised teenused (X-tee teenused¹⁶).

Andmeteenuste kirjeldus on kuvatav kataloogis teenuste nimekirjana ning teenus on seotud andmestiku ja selle levitustega.

DCAT määratlus

Operatsioonide kogum, mis võimaldab juurdepääsu ühele või enamale andmestikule või andmetötlusfunktsioonile.

A collection of operations that provides access to one or more datasets or data processing functions.

1.3.11 Andmesõnastik ja ärisõnastik

Standardi teiseks komponendiks on sõnastikud, mida on kahte tüüpi: andmesõnastik ja ärisõnastik.¹⁷ Sõnastikud on oluline semantilise veebi komponent. Sõnastike olulisus seisneb peamiselt selles, et need muudavad nii tehnilistele kui mittetehnilistele töötajatele andmed arusaadavaks ja kasutatavaks. Teisisõnu aitavad need andmeid linkida ja taaskasutada.

Andmesõnastik on ühelt poolt terminite nimekiri ning teiselt poolt esitab terminitena andmeelementide nimetused (pealkirjad).

Ärisõnastik esitab valdkonnas või organisatsioonis kasutatavad mõisted ning nende tähistamiseks kasutatavad sõnad ehk terminid ja võimaldab mõistelist arusaamist kasutatavast sõnavarast. Ärisõnastik on organisatsiooni või organisatsioonide üleselt kokku lepitud sõnavara, mida ohjatakse.

Sõnavara ohjamine (*vocabulary control*)¹⁸ tähendab seda, et mõisted, eriti põhimõisted, peaksid olema terminoloogiliselt kokku lepitud ja sisuliselt määratletud. Sageli on vajalik, et ärisõnastik oleks mitmekeelne. Ärisõnastikke võib asutusel olla üks või mitu. Ärisõnastik võib pärida termineid ja mõistete määratlusi valdkonna sõnastikest, terministandarditest või üldistest märksõnastikest, kui viimased on olemas.

1.3.12 Andmesõnastiku ja ärisõnastiku termin

Sõnastikud koosnevad terminitest. Terminid on mõistete sõnalised esitused. Harvem võivad terminid olla ka lühendid, sõned või muud märgid.

Andmesõnastiku termin on sõna või fraas, mis võib olla kindla määratlusega ja kindlast terminiallikast või ka mingi üldkeele sõna, millel definitsioon puudub. Kui definitsioon puudub või on tegu sõna või fraasiga, mida pole mõistlik määratleda, võib sellele olla lisatud sõnaseletus.

¹⁴ Avalike digiteenuste disainimise tööriistakast. [Avalike teenuste kataloog](#)

¹⁵ Tegevuspõhise eelarvestamise käsiraamat. [4.3.5. Teenused](#)

¹⁶ [X-tee alamsüsteemide kataloog teenuste ja WSDL kirjeldustega](#)

¹⁷ Põhjalikum sõnastike selgitus on andmekirjelduse juhises.

¹⁸ Ohjatatav ehk kontrollitud sõnavara (*vocabulary control*) moodustab märksõnastiku (*controlled vocabulary*). EVS-ISO 25964-1:2023 määratleb (2.12), et märksõnastik ehk kontrollitud märksõnastik on mõisteid tähistavate terminite, märksõnade või koodide ettekirjutatud loetelu.

Andmeelement võib olla tähistatud tähendust omava ja arusaadava sõnaga, aga võib olla ka akronüüm, lühend või muu sõne, mis on masinloetav, kuid pole lisaselgitusteta mõistetav. Andmeelemendi tähis on sageli andmemudelil ning võib seetõttu olla inglise keelne. Lisaks tähisele on andmeelemendil kirjeldus, mille aluseks on andmemudel ja mis sageli on andmebaasis andmeelemendi kommentaarina. Praktiline on teha andmeelementidele nimetused (pealkirjad) ning esitada need andmesõnastiku terminitena. Andmesõnastiku terminile lisatakse vajadusel määratlus või selgitus. Andmeelemendi kirjeldus võib sisaldada sõnu, millest andmesõnastiku termin moodustub. Andmesõnastiku terminid on soovitatav luua konteksti avavalt, mis tähendab, et need on pigem liitterminid või terved terminifraasid. Andmesõnastiku terminites kajastuvad mõisted, mille kohta need terminid käivad.

Ärisõnastiku terminid esitavad mingi valdkonna, andmekogu, laiema protsessi (teenuse) ja harvem andmetike sarja või andmestiku oskussõnavara. Oskussõnavara esitamine andmestiku kirjelduses on tavalisem siis, kui tegemist on uuringut, analüüsi või statistikat esitava andmestikuga, kus tunnused (andmeelemendid) esitavad kindlate definitsioonidega näitajaid, arvandmeid, muutujaid.

Ärisõnastik on mõistete ja terminite kogum, mida kasutatakse asutuses igapäevaselt rääkides või mis on kasutusel õigusaktides või tehnoloogias. Ärisõnastik peaks olema organisatsiooni tegevuste ja andmete kohta piisavalt täielik. Samas peaks see olema mõisteid piisavalt üldistav (laiemad ja grupeerivad mõisted) ja detailiseeriv (kitsamad ja seotud mõisted) ning lisaks veel ohjama sõnavara.

1.4 Andmekirjelduse standardi kasutusjuhud

1.4.1 Integreeriv lähenemine andmekirjeldusele

Tervikliku või ka osalise andmekirjelduse koostamine, ajakohasena hoidmine, et see oleks kasutatav usaldusväärse allikana andmete leidmiseks, arusaamiseks ja kasutamiseks, on töömahukas. Selle tõttu on eriti oluline integreeriv lähenemine (joonis 2). See tähendab, et standardile vastavad kirjeldused tehtaks õigel ajal ja õiges kohas. Selliselt on ühekordne kirjeldamine taaskasutatav. Andmekirjelduse tuuma ja selgroo moodustab andmekataloog ja sellesse kataloogitud andmestikud. Neile luuakse ülevaatlik kirjeldus ning kui andmestikke kirjeldatakse sisuliselt, siis detailne kirjeldus. Semantilise komponendina on kirjelduse osaks sõnastikud. Sõnastikel võib olla terminiallikaid väljaspool organisatsiooni, kust on võimalik pärida valdkonna sõnavara.

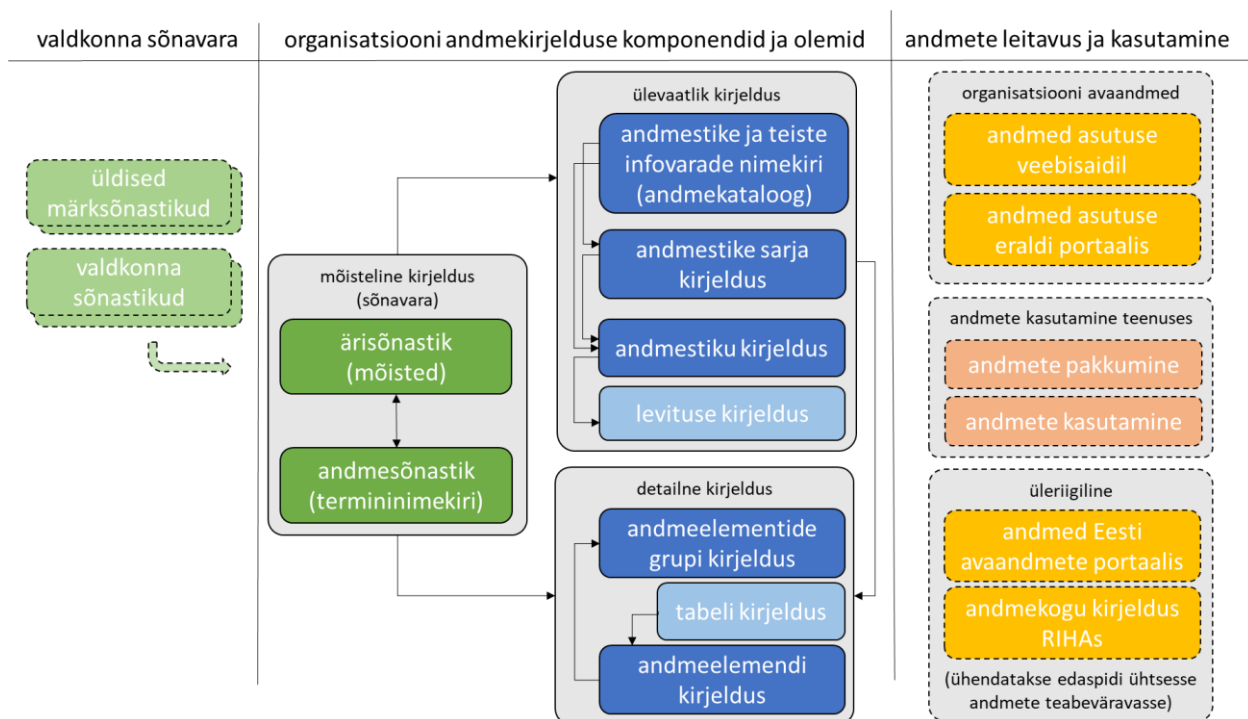
Integreeritud lähenemine võimaldab andmeid leida ja kasutada nii organisatsiooni sees kui kuvada või edastada andmekirjeldust, mõnikord koos andmetega, organisatsioonist välja.

1.4.2 Andmekirjeldus organisatsioonis kasutamiseks

Standardi peamiseks kasutusjuhuks on organisatsioonis andmekirjelduse koostamine enda tarbeks, et oleks parem ja selgem arusaam, mis andmed organisatsioonil on.

Organisatsiooni sees omakorda võib eristada mitmeid kasutusjuhtusid:

- Osa organisatsiooni teabe (info) tervikülevaatest, mis on andmekataloog, kus sarjadesse rühmitatud andmestikud on osa organisatsiooni teabe ja dokumentide liigituskeemist.
- Omaette vaade andmete leidmiseks ja kasutamiseks, milleks on andmekirjeldus esitatud andmekataloogi kujul. Selle alla võib lugeda ka andmete ettevalmistamise nende avaandmetena avaldamiseks.
- Kasutamine organisatsiooni sees osana protsessist (ETL) või teenusest, kus andmetöötuse sisu on pigem üksikandmete (ühe kirje) edastamine teenusejuhtumi käigus.

Joonis 2: Standardi käsitusallas olevad andmekirjelduse komponendid ja olemid

- Kasutamine organisatsioonis aruande, statistika või muu infot koondava andmetöötlemise tarbeks. Sellise töötlemise osaks võib olla andmete edastamine andmelattu või muusse andmestruktuuri.

1.4.3 Andmekirjeldus kirjelduste avaldamiseks ja edastamiseks

Teise olulise rühma andmekirjelduse standardi kasutusjuhtudest moodustavad kirjelduste kasutamised edastamiseks organisatsioonist välja või kättesaadavaks tegemised organisatsiooni portaalis. Andmekirjeldusi võib edastada ainult kui metaandmeid ja sel juhul on andmestikule viide kui juurdepääsukohale. Samuti on võimalik, et metaandmed edastatakse koos andmestikuga.

Erilisel kohal on avaandmetena avaldamine. DCAT standardi kasutamine kirjelduste koostamise alusena on paljus tõukunud avaandmete eesmärgist ja kohustusest. See on aga seotud teiste kasutusjuhtudega, kui andmeid või andmekirjeldusi avaldatakse.

Andmekirjelduste edastamiseks organisatsioonist välja või organisatsiooni portaalis võib eristada mitmeid kasutusjuhtusid:

- Paljud organisatsioonid on loonud oma avaandmete portaale, milles avaldavad andmestikke kas aruannete või statistikana või pakuvad juurdepääsu oma avaandmete teenuste kaudu. Sellistes portalides tehtud avaldamised peaks kasutama selles andmekirjelduse standardis esitatud kirjeldusstruktuure ja -elemente.
- Kuna andmestiku tasandi kirjeldus on loodud DCAT-AP-ga ühilduvana, siis võimaldab see vahetada – kasutades näiteks OAI-PMH andmevahetusprotokoll¹⁹ – andmeid Euroopa avaandmete portaaliga.²⁰

¹⁹ [Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting](#)

²⁰ [data.europe.eu](#)

2 Andmekataloogi ja selle olemite kirjelduselemendid

Kirjeldused põhinevad suures osas standardi DCAT-AP 3.0.0 versioonil. Lisatud on kirjelduselemendid, mis arvestavad riigi kesksete andmehaldust toetavate rakenduste nõuetega, milleks on RIHA, Eesti avaandmete teabevärv ja RIHAKE. Ära on jäetud andmekataloogi kirje (*Catalog record*) olem, mis ei ole Eestis kasutusel. Elemendid on järjestatud olemites alfabeetiliselt v.a juhul, kui olemil on alamelemente.

2.1 Andmekataloogi kirjeldus

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
1	kirjeldus	Kataloogi sisuline lühikirjeldus. Peaks iseloomustama andmestike, mida kataloog sisaldab.	1..1	Ruumiandmete lehelt leiad Maa-ameti ruumiandmete kirjeldused.	viide: dcterms:description DCAT: description DCAT-AP: description vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Literal DCAT-AP: Literal
2	omanik	Organisatsiooni nimetus, kes kataloogi peab.	1..1	Statistikaamet Maksu- ja Tolliamet	viide: dcterms:publisher DCAT: publisher DCAT-AP: publisher vahemik: DCAT-AP: Agent
3	pealkiri	Kataloogi nimetus või tähis.	1..1	(Statistikaamet) Statistika andmebaas (Maksu- ja Tolliamet) Statistika ja avaandmed	viide: dcterms:title DCAT: title DCAT-AP: title vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Literal DCAT-AP: Literal
4	veebisait	Viide veebisaidile, millel kataloog on juurdepääsetav.	0..1	https://andmed.stat.ee/	viide: DCAT: homepage DCAT-AP: homepage vahemik:

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
					DCAT-AP: Document

2.2 Andmestiku kirjeldus

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
1	andmestiku identifikaator	Andmestikule omistatud unikaalne ja püsiv identifikaator. Identifikaatori võib omistada alliksüsteem või sihtsüsteem, näiteks Eesti andmete teabevärv.	1..1	28289ed9-8472-44c4-958b-91cef59eaada Selgitus: on GUID kujul ning seda võib kasutada URI osana	–
2	andmete piiridaatumid	Ajavahemik, mille kohta on andmed olemas ja/või avaldatud. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP/AAAA-KK-PP). Märkus 1: andmete piiridaatumeid ei tohi segi ajada andmekogumise või -sisestamise piiridaatumitega, samuti andmestiku kasutusele võtmise kuupäevaga. Märkus 2: algusdaatumiks arvatakse kirje tegemise (dokumenteerimise) fakti või aega, mitte seotud aeg minevikust (näiteks hoone ehitamine aastal 1882). Lõppdaatumi märkimine on võimalik ja tarvilik ainult lõpetatud andmestike kirjeldamisel.	0..1	1993-11-05/2007-06-30 Selgitus: Andmestik katab sisu perioodi 1993-11-05/2007-06-30, mis on kohane ka piiridaatumitena märkimiseks, kuigi andmete avalikustamine toimus alles aastal 2003.	viide: dcterms:temporal DCAT: temporal coverage DCAT-AP: temporal coverage vahemik: DCAT: (RDF) dcterms:PeriodOfTime DCAT-AP: Period of time
3	andmete uuendamise regulaarsus	Andmestiku andmete uuendamise regulaarsus. Kirjelduselemendi väärtused võetakse ELi sageduste	0..1	Kord aastas	viide: dcterms:accrualPeriodicity DCAT: frequency DCAT-AP: frequency

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		sõnastikust (EU Frequency Vocabulary). ²¹ Täita juhul, kui andmete kogumine või loomine ei toimu pidevalt, vaid perioodiliselt.			vahemik: DCAT: (RDF) dcterms:Frequency DCAT-AP: Frequency
4	andmestiku seos teise andmestikuga	Teave kirjeldatava andmestikuga hierarhiliselt või ajaliselt seotud teiste andmestike kohta.	0..n	8b49f330-e207-430e-87dd-ca8d5859438b; isPartOf Selgitus: kirjeldatav andmestik "Riigikogu valimiste andmed" on osa (isPartOf) andmestikust "Valimiste andmed" (identifikaatoriga: 8b49f330-e207-430e-87dd-ca8d5859438b)	
4.1	seotud andmestiku identifikaator	Andmestikuga seotud teise andmestiku identifikaator.	1..1	8b49f330-e207-430e-87dd-ca8d5859438b	–
4.2	seose tüüp	Andmestike vahelise seose tüüp Dublin Core seoste klassifikaatori alusel. Täpsemalt on Eesti andmekirjelduse standardis kasutusel neli seose tüüpi: isPartOf (kirjeldatav andmestik on osa teisest andmestikust) hasPart (kirjeldatav andmestik sisaldab teist andmestikku) replaces (eelkäija; kirjeldatav andmestik asendab teist andmestikku) isReplacedBy (järeltulija; kirjeldatavat andmestikku asendab teine andmestik)	1..1	Selgitus: isPartOf ja hasPart on kasutusel andmestiku ja alamandmestiku juures. Selgitus: replaces ja isReplacedBy on kasutusel juhul kui tegemist on n-ö versioneeritavate andmestikega.	viide: dcterms:isPartOf viide: dcterms:hasPart DCAT: has part viide: dcterms:replaces DCAT: replaces viide: dcterms:isReplacedBy

²¹ [EU Vocabularies – Controlled vocabularies – Frequency \(versioon 20190619-0\)](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
5	andmesõnastiku nimi	Sõnastiku pealkiri. Soovitav on andmesõnastiku pealkirjas kasutada sõnastikule vastava andmestiku ja selle domeeni nimetusi. Märkus: RIHAKESes on kasutusel "Nimetus".	1..1	Loomeliitude andmekogu (LLA) andmesõnastik	–
6	andmete päritolu	Teise andmestiku pealkiri, mida on kasutatud kirjeldatava andmestiku loomiseks ja/või täiendamiseks. Märkus: Mitte segi ajada andmestiku seostega isPartOf ja hasPart, mille abil seotakse omavahel andmestiku ülem- ja alamkomponendid.	0..n	Taimekasvatus Selgitus: Kirjeldatavas andmestikus „Taimekaitsevahendite kasutamine“ on taaskasutatud põllukultuuride kasvupinna andmeid andmestikust „Taimekasvatus“. Andmekogude puhul: Maakataster (MIS) Selgitus: Ehitise aluse maaüksuse katastritunnused ehitisregistris on pärit maakatastrist.	–
6.1	päritolu andmestiku pealkiri	Andmekogu korral on andmestiku pealkirjaks selle pidamist reguleerivas õigusaktis toodud ametlik nimetus. Muu andmestiku puhul selle praktikas kasutatav täielik nimetus. Üksikutest tabelitest koosneva andmestike defineerimisel tuleb pealkirjastamisel lähtuda tabelite pealkirjastamise reeglitest.	1..1	Taimekasvatus Andmekogude puhul: Maakataster (MIS)	viide: • DCAT-AP: provenance vahemik: • DCAT-AP: Provenance Statement
6.2	päritolu andmestiku URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	8b49f330-e207-430e-87dd-ca8d5859427b Selgitus: ühele andmestikule vastav URI	–
7	geograafiline kaetus	Andmetega kaetud piirkond või asukoht. Märkus: geograafilise kaetuse märkimisel tuleb kasutada piirkonna	0..n		

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		tekstilist nimetust (näiteks: "Harju maakond") ja/või bounding box vormingus koordinaatide esitust. Märkus: kui geograafiline kaetus on märkimata, arvestatakse selle väärtuseks vaikselt „kogu Eesti“.			
7.1	asukoha nimetus	Piirkonna või asukoha sõnaline nimetus. Eesti asukohtade märkimisel on soovituslik kasutada Eesti haldus- ja asustusjaotuse klassifikaatoris (EHAK) ja kohanimeregistris (KNR) toodud väärtusi.²² Välismaiste asukohtade märkimisel on soovituslik kasutada GeoNames kohanimede loetelu.²³ Märkus: Eesti andmestike puhul on üldjuhul kohane märkida piirkond riigi, maakonna või kohaliku omavalitsuse tasemel.	0..1	kogu Eesti; Harju maakond, Kiili vald	viide: dcterms:spatial • DCAT: spatial/geographic coverage • DCAT-AP: geographical coverage vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:Location DCAT-AP: Location
7.2	asukoha koordinaadid	Piirkonna või asukoha määratlus koordinaatsüsteemis. Asukoha koordinaadid tuleb märkida <i>bounding box</i> kujul, ehk kahe pikkuskraadi ja kahe laiuskraadi alusel moodustuva väikseima ristkülikuna, mille piiridesse andmed jäävad. Koordinaadid tuleb esitada rahvusvahelises geodeetiliste koordinaatide süsteemis WGS 84,	0..1	"x": "6456676.27" "y": "641451.91" "b": "58.22807" "l": "26.40804"	-

²² Kirjelduste loomisel on EHAK ja KNR nimetuste loomine võimalik Maa-ameti [integreeritava aadressiotsingu \(In-ADS\)](#) teenuse kaudu, mis võimaldab sobivalt täita ka asukoha koordinaadid (bbox).

²³ [GeoNames](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		kümnendkraadides vähemalt kahe kümnendkoha täpsusega. Märkus: Integreeritava aadressiotsingu (In-ADS) kasutamisel geograafilise kaetuse märkimiseks esitatakse asukoha koordinaadid automaatselt, asukoha nimetuse valimisel.			
8	avalikustamise kuupäev	Ametliku avalikustamise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP). Märkus: on kasutusel avaandmete puhul	0..1	2022-05-25	viide: dcterms:issued DCAT: release date DCAT-AP: release date vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Literal DCAT-AP: Temporal Literal
9	HVD kategooria	Väärtusliku andmestiku (HVD – <i>high value dataset</i>) kategooria vastavalt rakendusmäärusele. ²⁴ 2023 lõpus on määratletud kuus väärtuslike andmestike kategooriat: 1) georuumilised andmed; 2) maa seire ja keskkond; 3) meteoroloogiateave; 4) statistika; 5) äriühingud ja äriühingu omandisuhted ning 6) liikuvus. Kirjelduselemendi kasutamine on kohustuslik väärtuslike andmestike kirjeldamisel.	0..n	high-value-dataset-category.rdf georuumilised andmed; maa seire ja keskkond; meteoroloogiateave; statistika; äriühingud ja äriühingu omandisuhted; liikuvus.	–
10	juurdepääsutase	Andmestiku juurdepääsutaseme kirjeldus. ²⁵	0..1	avalik piiratud	viide: dcterms:accessRights DCAT: access rights

²⁴ Vt ka [avaliku teabe seadus](#) § 4¹ Väärtuslikud andmestikud

²⁵ Eestis on piiratud tasemega teabe tähisena kasutusel termin AK (asutusesiseseks kasutamiseks), vt [avaliku teabe seadus](#) § 34 Piiratud juurdepääsuga teave ja § 35 Teabe asutusesiseseks tunnistamise alused. Käesolev standard ei sätesta juurdepääsupiiragu määramist õigusakti täpse punkti tasemel.

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		Juurdepääsutaseme kirjeldamisel tuleb rakendada Euroopa Liidu Ametlike Teadaannete Talituse poolt loodud kontrollitud sõnastiku väärtuseid: • konfidentsiaalne (<i>confidential</i>) • mitteavalik (<i>non-public</i>) • avalik (<i>public</i>) • piiratud (<i>restricted</i>) • tundlik (<i>sensitive</i>) Märkus: Juurdepääsutaseme märkimine on kohustuslik andmehalduse määruse skooopi kuuluvate andmestike puhul.²⁶ Märkus: Eestis on üldjuhul juurdepääsutaseme märkimisel vaja kasutada väärtusi "avalik" või "piiratud".			• DCAT-AP: access rights vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:RightsStatement • DCAT-AP: Rights statement
11	kasutusele võtmise kuupäev	Andmestiku elektroonilise pidamise algusaeg. Kattub enamasti esimese vastava andmestiku kogumiseks, haldamiseks ja avaldamiseks loodud infosüsteemi kasutusele võtmise kuupäevaga. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).²⁷ Märkus: mitte segi ajada elemendiga „andmete piirdatumid“.	0..1	2010-01-01 Selgitus: Andmete infosüsteemi sisestamise, seega kasutusele võtmise kuupäeva jaoks sobiv aasta on 2010; samas paber kujul olid andmed olemas 1992. aastast.	–

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/868, 30. mai 2022, Euroopa andmehalduse kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724 ([andmehalduse määrus](#)).

²⁷ [ISO 8601-1:2019 Date and time – Representations for information interchange – Part 1: Basic rules.](#)

Kuupäeva sisestamise kuju rakendustes on sellest esitusvormingust erinev ning tavaliselt kujul PP-KK-AAAA.

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		Märkus: on kohustuslik andmekogude jaoks, milles see on andmekogu kasutusele võtmise kuupäev			
12	keel	Andmestikus kasutatud keel(ed). Kui kirjeldus pole täidetud, eeldatakse vaikimisi eesti keele kasutamist. Andmevahetuses kasutatakse ISO 639-2 standardi alusel defineeritud kolmetähelisi keele koode. ²⁸	0..n	est, ukr	viide: dcterms:language • DCAT: language • DCAT-AP: language vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:LinguisticSystem • DCAT-AP: Linguistic system
13	kirjeldus	Andmete sisuline lühikirjeldus ja andmetega seotud üldiste eesmärkide kirjeldus. Andmekogu kirjeldus on selle asutamise õigusaktis toodud andmete kogumise eesmärk ja andmestiku sisu kirjeldus. Märkus: mitte segi ajada elemendiga „koostamiseesmärk“, mille abil kajastatakse (organisatsiooni) funktsioone ja tegevusi, mille käigus andmed tekivad.	1..1	Ehitisregister on andmekogu, mille eesmärk on hoida, anda ja avalikustada teavet kavandatavate, ehitatavate ja olemasolevate ehitiste ning nendega seotud menetluste kohta. Selgitus: andmekogu eesmärk põhimäärusest.	viide: dcterms:description • DCAT: description • DCAT-AP: description vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Literal
14	kirjelduse muutmiskuupäev	Andmestiku kirjelduse viimase muutmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2020-05-25	viide: dcterms:modified • DCAT: update/modification date • DCAT-AP: modification date vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Temporal Literal

²⁸ [ISO 639-2:1998 Codes for the representation of names of languages – Part 2: Alpha-3 code](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
15	kohalduvad õigusaktid	Viide andmestikule kohalduvale Euroopa Liidu õigusaktile, mis reguleerib andmestiku ja/või andmestiku kirjelduse avaldamist ja avaldamisele kohalduvaid nõudeid. Kohalduva õigusakti märkimine on kohustuslik kõrgväärtuslike andmestike rakendusmääruse (HVD), avaandmete direktiivi (ODD) ja Euroopa andmehalduse määruse (DGA) kohaldamisalasse kuuluvate andmestike puhul. Samas on kirjelduselementi lubatud kasutada ka muude õigusaktide (näiteks INSPIRE) kohaldumisel.	0..n	http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/138/oj Selgitus: kasutada väärtuslike andmestike rakendusmääruse kohaldumisel. http://data.europa.eu/eli/reg/2020/868/oj Selgitus: Euroopa andmehalduse määruse kohaldumisel.	viide: • DCAT-AP: applicable legislation vahemik: • DCAT-AP: Legal Resource
16	kontaktpunkt	Andmestiku kontakt: organisatsioon või üksikisik ning alamelementidena kontaktandmed. ²⁹ Märkus: kasutatakse vCard ontoloogiat, millest omakorda on kasutusel kolm alamelementi (nimi, e-posti aadress, telefoninumber). ³⁰	0..n	Kultuuriministeerium, min@kul.ee, (372) 628 2222 Selgitus: organisatsiooni kontaktandmed. Jüri Tamm, jyri.tamm@mmit.ee, (372) 678 9012 Selgitus: üksikisiku kontaktandmed.	viide: dcat:contactPoint • DCAT: contact point • DCAT-AP: contact point vahemik: • DCAT: (RDF) vcard:Kind • DCAT-AP: Kind
16.1	kontakti nimi	Kontakti täisnimi. Igas kontakti kirjes peab sisalduma täpselt üks nimi.	1..1	Kultuuriministeerium Selgitus: organisatsiooni nimi. Jüri Tamm Selgitus: kontaktisiku nimi.	–
16.2	kontakti e-posti aadress	Kontakti e-posti aadress. Igas kontakti kirjes peab sisalduma vähemalt üks	0..1	min@kul.ee Selgitus: organisatsiooni e-posti aadress.	–

²⁹ Kontaktpunkti alamelementide kohustuslikkus ja korduvus kehtivad ühe kontakti kontekstis. Näiteks võib igas kontakti kirjes olla täpselt üks nimi, samas ei pruugi andmestiku kirjelduses kontakt olla üldse kirjeldatud (kontakti element ei ole kohustuslik) või on kirjeldatud mitu kontakti (kontakti element on korduv).

³⁰ [vCard Ontology - for describing People and Organizations \(22 May 2014\)](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		kahest, kas e-posti aadress või telefoninumber.		jyri.tamm@mmit.ee Selgitus: kontaktisiku e-posti aadress.	
16.3	kontakti telefoninumber	Kontakti telefoninumber. Igas kontaktikirjes peab sisalduma vähemalt üks kahest, kas e-posti aadress või telefoninumber. Telefoninumber peab olema esitatud ITU-T E.123 soovitusel ette nähtud notatsioonis.	0..1	(372) 678 9012	–
17	levituse identifikaator	Viide andmestiku baasil loodud levitusele. Märkus: Andmehalduse määruse ja väärtuslike andmestike rakendusmääruse skoobis olevate andmestike kirjeldamisel on kohustuslik vähemalt ühe levituse kirjeldamine.	0..n	336a3add-efc9-40dc-8830-091205fe20a5	–
18	lühinimetus	Andmestikule viitamisel kasutatav lühinimetus, mis on sageli akronüüm. Kui andmestik (andmekogu) on juba RIHAs kirjeldatud, kasutatakse RIHA lühinimetust. Andmekogude korral on lühinimetuse kasutamine kohustuslik.	0..1	haudi Selgitus: Järva valla kalmistregistri lühinimetus. LLA Selgitus: Loomeliitude andmekogu lühinimetus.	–
19	muu identifikaator	Teisene viit andmestikule, näiteks DOI, valdkonnapõhine andmestiku identifikaator vms. Märkus: HVD andmestiku kirjeldusprofiili puhul soovituslik kirjelduselement.	0..n	doi: 10.1308/11340470510582432	viide: • DCAT: • DCAT-AP: other identifier vahemik: • DCAT: (RDF) • DCAT-AP: Identifier
19.1	muu identifikaatori tüüp	Identifikaatori tüüp.	0..1	doi	–

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
19.2	muu identifikaatori väärtus	Teisene viit andmestikule.	1..1	10.1308/11340470510582432	–
20	märksõna	Kontrollitud märksõnastikust võetud üks või mitu andmestiku sisu iseloomustavat märksõna. Märksõna on märksõnastamise käigus dokumendile (siin andmestikule) määratud termin. Märksõnastik on mõisteid tähistavate terminite, märksõnade või koodide ettekirjutatud loetelu. Andmestiku märksõnastamisel kasutatakse üldist või valdkondlikku märksõnastikku. Nendeks võivad olla Eesti märksõnastik (EMS), EuroVoc või muu.	0..n		–
20.1	märksõna termin	Märksõna tekstiline esitus.	1..1	ehitus, arhitektuur	viide: dcat:keyword • DCAT: keyword/tag • DCAT-AP: keyword vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Literal
20.2	märksõna URI	Märksõna viide URI-vormingus. Kui kasutatavas märksõnastikus on URI-d, siis pannakse URI iga märksõna kohta.	0..1	https://ems.elnet.ee/id/EMS008645	–
21	omanik	Andmestiku sisu haldav organisatsioon, kes andmestikku levitab.	1..1	Kliimaministeerium Selgitus: ehitisregistrit haldav organisatsioon.	viide: dcterms:publisher • DCAT: publisher • DCAT-AP: publisher vahemik: • DCAT-AP: Agent

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
22	pealkiri	Andmekogu korral on andmestiku pealkirjaks selle pidamist reguleerivas õigusaktis toodud ametlik nimetus. Muu andmestiku puhul praktikas kasutatav täielik nimetus. Üksikutest tabelitest koosneva andmestike defineerimisel tuleb pealkirjastamisel lähtuda tabelite pealkirjastamise reeglitest.	1..1	Andmekogu: Ehitisregister Selgitus: Ehitisregistri põhimääruses on registri ametlik nimetus ehitisregister. Muu andmestik (kuup): Maakondade vaheline ränne soo järgi. Selgitus: Statistikaameti andmebaasis kuubi pealkiri.	viide: dcterms:title • DCAT: title • DCAT-AP: title vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Literal
23	seotud tegevused	Loetelu organisatsiooni ülesannetest / teenustest, mille käigus andmestik tekib ja täieneb. Andmekogu korral sisestada selle asutamise õigusaktis toodud tegevused. Muude andmestike puhul või kui õigusakt tegevusi ei kajasta, organisatsiooni teabe/dokumentide liigitusskeemis toodud sobivad funktsioonid või sarjade aluseks olevad tegevused. Märkus: mitte segi ajada elemendiga „kirjeldus“, milles esitatakse ülevaade andmestiku sisust (kogutavatest andmetest) ja andmekogumise eesmärkidest.	0..n	sündmuse registreerimine; ehitise rekonstrueerimisvigade ja lammutamise põhjuste analüüsimine; statistika ja teadusliku uurimistöö tegemine Selgitus: andmetega seotud ülesanded.	viide: prov:wasGeneratedBy • DCAT: was generated by • DCAT-AP: was generated by vahemik: • DCAT: (RDF) prov:Activity • DCAT-AP: Activity
24	tüüp	Kirjeldatava andmestiku tüüp Dublin Core Type Vocabulary³¹ loendi alusel. Märkus: Vaikimisi on kirjelduselemendi väärtuseks "dataset" ehk andmestik. Saab kasutada ka muud väärtust, näiteks "text" või "picture".	0..1	Dataset	viide: dcterms:type • DCAT: type/genre • DCAT-AP: type vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Class • DCAT-AP: Concept

³¹ [DCMI Type Vocabulary \(2012-06-14\)](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
25	valdkond	Andmestiku valdkond Eesti märksõnastiku (EMS), EuroVoc või muu alusel. Märkus: avaandmete portaalis on EMSi valdkonnad seotud seal olevate valdkondadega, mis ühilduvad Euroopa andmete ametliku portaali valdkondadega (kategooriatega).	1..n		
25.1	ainevaldkond	Valdkonna nimetus EMSis, EuroVocis või mujal.	1..1	44 EHITUS. SANITAARTEHNIKA	viide: dcat:theme • DCAT: theme/category • DCAT-AP: theme vahemik: • DCAT-AP: Concept
25.2	valdkonna URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Kui kasutatavas märksõnastikus on URI-d, siis pannakse URI iga valdkonna märksõna kohta.	1..1	https://ems.elnet.ee/id/EMS023309	–
26	vastab standardile	Tehniline vorming või standard, mis kehtestab andmetele põhjalikumad nõuded või struktuuri. Märkus: HVD andmestiku kirjeldusprofiili puhul soovituslik kirjelduselement.	0..n	“Euroopa vähiregistrite käsiraamat ja standard”, mis koondab kõik soovitusel ja juhised, mis on seni koostanud ENCRI-töörühmad, samuti Rahvusvahelise Vähiregistrite Assotsiatsiooni (IACR) koostatud ja võrgustiku poolt kohandatud soovitusel.	viide: dcterms:conformsTo • DCAT: conforms to • DCAT-AP: conforms to vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:Standard • DCAT-AP: Standard
27	veebisait	Viide veebisaidile, millelt saab ligipääsu andmestikule ja/või leiab rohkem teavet andmestiku taaskasutustingimuste ja -võimaluste kohta. Märkus: Mitte segi ajada levituse kirjelduselemendiga „juurdepääsupunkt“.	0..1	https://www.ehr.ee/ Selgitus: ehitisregistri veebisait.	viide: dcat:landingPage • DCAT: landing page • DCAT-AP: landing page vahemik: • DCAT: (RDF) foaf:Document • DCAT-AP: Document

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
28	õiguslik alus	Andmestiku loomise ja haldamise aluseks oleva õigusakti nimetus ja link allikale. Olemasolul õigusakti nimetus ja link (URL) Riigi Teatajas. Kui õigusakt ei ole Riigi Teatajas avaldatud, lisatakse organisatsiooni kodulehel avaldatud õigusakti link (URL). Märkus: kirjeldusse ei kanta kaudselt andmestiku aluseks olevaid õigusakte, näiteks avaliku teabe seadus, Eesti Vabariigi põhiseadus, vaid ainult otseselt andmestiku aluseks olevaid seaduseid või määruseid.	0..n		viide: dcterms:isReferencedBy DCAT: is referenced by DCAT-AP: is referenced by vahemik: DCAT-AP: Resource
28.1	õigusakti nimetus	Andmestiku loomise ja haldamise aluseks oleva õigusakti pealkiri.	1..1	Ehitisregistri põhimäärus	–
28.2	õigusakti link	Viide andmestiku aluseks olevale õigusaktile. Märkus: Riigi Teatajas on võimalik esitada viide hetkel kehtivale tervikteksti versioonile: https://www.riigiteataja.ee/akt/115032019011?leiaKehtiv. Eelistada tuleb viitamist konkreetsele tervikteksti versioonile.	1..1	https://www.riigiteataja.ee/akt/105072023239	–

2.3 Andmestiku levituse kirjeldus

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
1	ajaline täpsus	Element viitab levituses sisalduvates andmetes minimaalsele eristatavale ajaperioodile.	0..1	tund ööpäev	viide: dcat:temporalResolution DCAT: temporal resolution

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
				aasta	DCAT-AP: temporal resolution vahemik: DCAT: (RDF) xsd:duration DCAT-AP: xsd:duration
2	andmete staatus	Element viitab levitatavate andmete kindlale kvaliteediseisundile. Avaandmete teabevärv eristab nelja staatust: valmis, ebasoovitav, arenduses, mahavõetud.	0..1	valmis ebasoovitav arenduses mahavõetud	viide: DCAT-AP: status vahemik: DCAT-AP: Concept
3	avalikustamise kestus	Kuupäev, millal levitus viimast päeva kättesaadav on. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP)	0..1	2025-06-31	viide: DCAT-AP: availability vahemik: DCAT-AP: Concept
4	HVD kategooria	Vt elemendi kasutamist andmestiku tabelis	0..n		–
5	juurdepääsupunkt	Levituse kasutamist võimaldav või toetav veebileht. Esitab teavet andmestiku juurdepääsukoha kohta. Märkus: mitte segi ajada andmestiku kirjelduselemendiga „veebisait“. Veebisait viitab andmestiku kui terviku kohta lisainfot andvale veebilehele, „juurdepääsupunkt“ asukohale kust on võimalik kirjeldatavat levitust kasutada (avaandmete levituse korral) või selle juurdepääsutingimuste kohta infot saada (piiratud juurdepääsuga levituste korral).	1..n	https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_infotehnoloogia_infotehnoloogia-leibkonnas/IT621 Selgitus: viit statistika andmebaasi tabelile. https://nma.vta.ee/ Selgitus: viit navigatsioonimärkide andmekogumile.	viide: dcat:accessURL DCAT: access URL DCAT-AP: access URL vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Resource DCAT-AP: Resource
6	juurdepääsutingimused	Levituse juurdepääsutingimusi põhjalikumalt kirjeldava veebilehe aadress või vabatekstiline juurdepääsuõiguste kirjeldus.	0..1	https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-08/Konfidentsiaalsete%20andmete%20teaduslikel%20eesm%c3	viide: dcterms:rights DCAT: rights DCAT-AP: rights

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		Märkus: kirjelduselemendi täitmine on kohustuslik andmehalduse määruse skooopi kuuluvate levituste puhul.		%a4rkidel%20edastamise%20kord%202015.pdf Selgitus: Viidatud dokument selgitab põhjalikult statistikaameti põhimõtteid ja tingimusi konfidentsiaalsete andmete taaskasutamisel.	vahemik: DCAT: (RDF) dcterms:RightsStatement DCAT-AP: Rights statement
7	kasutuslitsents	Kogu andmestikule kohalduv kasutuslitsents, kui see on määratud. Elemendi täitmisel soovitatakse kasutada Creative Commons'i litsentse. ³²	0..1	CC BY-SA 4.0	viide: dcterms:license DCAT: license DCAT-AP: license vahemik: DCAT: (RDF) dcterms:LicenseDocument DCAT-AP: Licence Document
8	kohalduv õigusakt	Viide levitusele kohalduvale õigusaktile, mis reguleerib levituse avaldamist ja avaldamisele kohalduvaid nõudeid. Kohalduva õigusakti märkimine on kohustuslik kõrgväärtuslike andmetike rakendusmääruse (HVD), avaandmete direktiivi (ODD) ja Euroopa andmehalduse määruse (DGA) kohaldamisalasse kuuluvate levituste puhul. Samas on kirjelduselementi lubatud kasutada ka muude õigusaktide (näiteks INSPIRE) kohaldumisel.	0..n	http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/138/oj Selgitus: kasutada väärtuslike andmetike rakendusmääruse kohaldumisel. http://data.europa.eu/eli/reg/2020/868/oj Selgitus: Euroopa andmehalduse määruse kohaldumisel: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj	viide: DCAT-AP: applicable legislation vahemik: DCAT-AP: Legal Resource
9	levituse identifikaator	Viide andmestiku baasil loodud levitusele. Märkus: Andmehalduse määruse ja väärtuslike andmetike	1..1	336a3add-efc9-40dc-8830-091205fe20a5	–

³² [Creative Commons licenses](#)

#	elemendi nimetus	määratlus ja kasutamine	kohustuslik / korduv	näide	DCAT-AP viide
		rakendusmääruse skoobis olevate andmestike kirjeldamisel on kohustuslik vähemalt ühe levituse kirjeldamine			
10	levituse vorming	Levituses sisalduvate andmete failivorming. Vormingu märkimisel tuleb kasutada IANA poolt defineeritud vormingute loendit (nn mime-tüübid). ³³ Märkus: kirjelduselemendi täitmine on kohustuslik andmehalduse määruse skoopi kuuluvate levituste puhul.	0..1	application/json text/csv	viide: dcterms:format • DCAT: format • DCAT-AP: format vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:MediaTypeOrExtent • DCAT-AP: Media Type or Extent
11	levituse suurus	Levituse faili suurus baitides Märkus: kirjelduselemendi täitmine on andmehalduse määruuses toodud andmestike puhul kohustuslik, mh tuleb dünaamiliste teenuste kirjeldamisel väärtuseks märkida kogu andmestiku suurus.	0..1	160000 Selgitus: levituse suuruseks on 160000 baiti, ehk ligikaudu 160 kB.	viide: dcat:byteSize • DCAT: byte size • DCAT-AP: byte size vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: xsd:nonNegativeInteger

2.4 Andmestike sarja kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
1	andmete piirdatumid	Andmestike sarjas sisalduvate andmete piirdatumid. See näitab, millist ajaperioodi andmed katavad. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP/AAAA-KK-PP)	0..1	1993-11-05/2007-06-30 Selgitus: Andmestik katab sisus perioodi 1993-11-05/2007-06-30, mis on kohane ka piirdatumitena märkimiseks,	viide: dcterms:temporal • DCAT: temporal coverage • DCAT-AP: temporal coverage vahemik:

³³ Internet Assigned Numbers Authority (IANA). [Media types](#).

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
		Märkus: andmete piirdateid ei tohi segi ajada andmekogumise või -sisestamise piirdateitega, samuti andmestiku kasutusele võtmise kuupäevaga. Märkus: algusdaatumiks arvatakse kirje tegemise (dokumenteerimise) fakti või aega, mitte seotud aeg minevikust (näiteks hoone ehitamine aastal 1882). Lõppdaatumi märkimine on võimalik ja tarvilik ainult lõpetatud andmestike kirjeldamisel.		kuigi andmete avalikustamine toimus alles aastal 2003.	• DCAT: (RDF) dcterms:PeriodOfTime • DCAT-AP: Period of time
2	andmete uuendamise regulaarsus	Sarja uuendamise regulaarsus; uute andmestike sarja lisamise periood. Kirjelduselemendi väärtused võetakse ELi sageduste sõnastikust. ³⁴	0..1	Kord aastas	viide: dcterms:accrualPeriodicity • DCAT: frequency • DCAT-AP: frequency vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:Frequency • DCAT-AP: Frequency
3	avalikustamise kuupäev	Sarja ametliku avalikustamise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2022-05-25	viide: dcterms:issued • DCAT: release date • DCAT-AP: release date vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Temporal Literal
4	esimene andmestik	Andmestik on esimene selle sarjas.	0..1	Remondi- ja rekonstrueerimistöde hinnaindeks, 2017 (kuud)	viide: dcat:first • DCAT: first vahemik:

³⁴ EU Vocabularies. [Frequency](#)

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
					DCAT-AP: Dataset member of a Dataset Series
5	geograafiline kaetus	Andmetega kaetud piirkond või asukoht. Märkus: Eesti andmestike puhul on üldjuhul kohane märkida piirkond riigi, maakonna või kohaliku omavalitsuse tasemel. Märkus: geograafilise kaetuse märkimisel tuleb kasutada piirkonna tekstilist nimetust (näiteks: "Harju maakond") ja/või bounding box vormingus koordinaatide esitust.	0..n	Kogu Eesti; Harju maakond, Kiili vald Selgitus: piirkond/asukoht tekstina.	viide: dcterms:spatial DCAT: spatial/geographic coverage DCAT-AP: geographical coverage vahemik: DCAT: (RDF) dcterms:Location DCAT-AP: Location
6	kirjeldus	Sarja kuuluvate andmestike sisuline lühikirjeldus ja andmetega seotud üldiste eesmärkide kirjeldus. Soovitav on kirjeldada ka andmestiku sarja komponentide ulatus, mis jaotuse tingis.	1..1	Remondi- ja rekonstrueerimistöõde hinnaindeks aastate võrdluses, mida iseloomustab nimetatud töödele iseloomuliku ehitustegevuse maksumuse muutus ametihoonete puhul ehitusplatsi otsekulude tasemel. Lisaks on 2017. aasta andmed kuude ja kvartalite kaupa.	viide: dcterms:description DCAT: description DCAT-AP: description vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Literal DCAT-AP: Literal
7	kirjelduse muutmiskuupäev	Andmestike sarja kirjelduse viimase muutmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2022-05-25	viide: dcterms:modified DCAT: update/modification date DCAT-AP: modification date vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Literal DCAT-AP: Temporal Literal
8	kontaktpunkt	Andmestike sarja kontakt: organisatsioon või üksikisik ning alamelementidena kontaktandmed. Märkus: kasutatakse vCard ontoloogiat10, millest omakorda on	0..1	Kultuuriministeerium, min@kul.ee , (372) 628 2222 Selgitus: organisatsiooni kontaktandmed.	viide: dcat:contactPoint DCAT: contact point DCAT-AP: contact point vahemik:

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
		kasutusel kolm alamelementi: nimi, e-posti aadress, telefoninumber.		Jüri Tamm, jyri.tamm@mmit.ee , (372) 678 9012 Selgitus: üksikisiku kontaktandmed.	• DCAT: (RDF) vcard:Kind • DCAT-AP: Kind
9	omanik	Andmestike sarja sisu haldav organisatsioon, kes andmestikku levitab. Märkus 1: RIHAKKE täidab andmestiku omaniku kirjelduse automaatselt kirjeldajaga seotud organisatsiooni nimetusega.	0..1	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Kihnu vallavalitsus	viide: dcterms:publisher • DCAT: publisher • DCAT-AP: publisher vahemik: • DCAT-AP: Agent
10	pealkiri	Andmestike sarja täielik nimetus. Üksikutest tabelitest koosneva andmestike sarja defineerimisel tuleb pealkirjastamisel lähtuda tabelite pealkirjastamise reeglitest.	1..1	Remondi- ja rekonstrueerimistöde hinnaindeks võrreldes eelmise aastaga Liiklusõnnetused aastate kaupa	viide: dcterms:title • DCAT: title • DCAT-AP: title vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Literal
11	viimane andmestik	Andmestik on viimane selles sarjas.	0..1	Remondi- ja rekonstrueerimistöde hinnaindeks, 2022	viide: dcat:last • DCAT: last

2.5 Andmeteenuse kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
1	e-posti aadress	E-posti aadress tagasiside edastamiseks.	0.. 1	info@mmit.ee	–
2	HVD kategooria	Vt elemendi kasutamist andmestiku tabelis	0.. n		–
3	juurdepääsutingimused	Juhul, kui andmeteenust kasutatakse levituse pakkumiseks, võimaldab	0.. 1	Teenuses kasutatavad andmed on avaandmed.	viide: dcterms:rights

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
		lisada viite juurdepääsutingimusi põhjalikumalt kirjeldavale veebilehele või vabatekstilise juurdepääsuõiguste kirjelduse.			• DCAT: rights • DCAT-AP: access rights vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:RightsStatement • DCAT-AP: Rights statement
4	kasutuslitsents	Andmeteenusele kohalduv kasutuslitsents. Märkus: kirjelduselemendi täitmine on kohustuslik väärtuslike andmestikega seotud andmeteenustel. Elemendi täitmisel soovitatakse kasutada Creative Commonsi litsentse. ³⁵	0..1	CC BY-SA 4.0	viide: dcterms:license • DCAT: license • DCAT-AP: license vahemik: • DCAT: (RDF) dcterms:LicenseDocument • DCAT-AP: Licence Document
5	kohalduv õigusakt	Viide andmeteenusele kohalduvale õigusaktile, mis reguleerib andmeteenuse osutamist ning sellele seatud nõudeid. Kohalduva õigusakti märkimine on kohustuslik kõrgväärtuslike andmestike rakendusmääruse (HVD), avaandmete direktiivi (ODD) ja Euroopa andmehalduse määruse (DGA) kohaldamisalasse kuuluvate andmeteenuste puhul. Samas on kirjelduselementi lubatud kasutada ka muude õigusaktide (näiteks INSPIRE) kohaldumisel. Märkus: Kirjelduse koostamisel on soovitatav andmeteenusele kohalduv õigusakt täita automaatselt	0.. n	Tööturuteenuste ja -toetuste seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/948762 http://data.europa.eu/eli/reg_imp/2023/138/oj	viide: • DCAT-AP: applicable legislation vahemik: DCAT-AP: Legal Resource

³⁵ [Creative Commons licences](#)

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
		andmestiku kirjelduse samanimelise kirjelduselemendi sisuga.			
6	kontaktileht	Veebileht, mis võimaldab ühendust võtta (nt veebivorm) või sisaldab teavet kuidas kontakti saada.	0.. 1	https://avaandmed.ariregister.rik.ee/#ettepanekud-ja-tagasiside	–
7	kontaktpunkt	Kontaktandmed, mida saab kasutada andmestiku kohta kommentaaride edastamiseks. Märkus: kasutatakse vCard ontoloogiat, millest omakorda on kasutusel veebileht ja e-posti aadress. Kasutamine on kohustuslik kõrgväärtuslike andmestike rakendusmääruse (HVD) kohaldamisalasse kuuluvate andmestike andmeteenuste puhul.	0.. 1	https://avaandmed.ariregister.rik.ee/#ettepanekud-ja-tagasiside info@rik.ee Kultuuriministeerium, min@kul.ee, (372) 628 2222 Selgitus: organisatsiooni kontaktandmed. Jüri Tamm, jyri.tamm@mmit.ee, (372) 678 9012 Selgitus: üksikisiku kontaktandmed.	viide: dcat:contactPoint • DCAT: contact point • DCAT-AP: contact point vahemik: • DCAT: (RDF) vcard:Kind • DCAT-AP: Kind
8	otspunkti kirjeldus	Viide otspunkti kaudu kättesaadavate teenuste kirjeldusele (päringute tüübid, parameetrid jne).	0.. n	https://avaandmed.ariregister.rik.ee/et/ariregistri-avaandmete-api/ettevotja-lihtandmete-paring-staatuse-paring	viide: dcat:endpointDescription • DCAT: endpoint description • DCAT-AP: endpoint description vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Resource • DCAT-AP: Resource endpoint description
9	pealkiri	Andmeteenuse nimi.	0.. 1	Riigikogu liikme sõnavõttude statistika	viide: dcterms:title • DCAT: title • DCAT-AP: title vahemik: • DCAT: (RDF) rdfs:Literal • DCAT-AP: Literal

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide	DCAT-AP viide
10	viide andmestikule	Viide andmestikule, mille andmeid andmeteenus pakub. Märkus: kirjelduselemendi täitmine on kohustuslik väärtuslike andmestikega seotud andmeteenustel.	0.. n	andmestiku ID	viide: dcat:servesDataset DCAT: serves dataset DCAT-AP: serves dataset vahemik: DCAT: (RDF) dcat:Dataset DCAT-AP: Dataset
11	viide otspunktile	Viide API peamisele otspunktile või pöördumisteele. Kasutama peaks püsivat viidet.	1.. n	https://www.riha.ee/api/v1	viide: dcat:endpointURL DCAT: endpoint URL DCAT-AP: endpoint URL vahemik: DCAT: (RDF) rdfs:Resource DCAT-AP: Resource
12	viide teenuse kättesaadavuse tingimustele	Viide veebilehele, mis pakub teavet andmeteenuse kvaliteedist või annab lisateavet andmeteenuse kohta. Märkus: kirjelduselemendi täitmine on kohustuslik väärtuslike andmestikega seotud andmeteenustel.	0.. n	https://opendata.digilugu.ee/docs/#/et/howto	-

2.6 Andmebaasi tabeli kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	andmehoidla	Tegelikult olemasoleva füüsilise andmebaasi tähis või lühinimetus, millesse tabel kuulub.	1..1	riha ehr rr
2	kirjelduse muutmise aeg	Tabeli kirjelduse viimase muutmise kuupäev ja kellaaeg. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP)	0..1	2022-03-17T10:10:34,9344

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
		Märkus: RIHAKESes kattub viimase muutmise aeg andmebaasi viimase skaneerimise ajaga.		
3	kommentaar	Tabeli kommentaar andmebaasis. Märkus: kommentaari on koostanud andmebaasi arendaja või andmebaasi administraator.	0..1	Ehitise üldandmete tabel
4	nimetus	Tabeli tähis täpselt sellisel kujul, nagu see on esitatud relatsioonilises andmebaasis.	1..1	SYS_LOG EHITIS ISIK
5	skeem	Andmebaasi skeemi nimetus, millesse tabel kuulub.	0..1	SYS RIHA RIHA_vana

2.7 Andmeelemendi kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	andmetüüp	Andmeelemendi andmetüübi tähis algses andmebaasis Märkus: Andmeelemendi andmetüübi loob RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt.	1..1	int4(10) varchar(255) uuid
2	GUID	Andmeelemendi globaalselt unikaalne identifikaator. Märkus: Andmeelemendi GUIDi loob RIHAKE automaatselt.	0..1	123e4567-e89b-12d3-a456-426655440000
3	kirjeldus	Kasutajale mõeldud andmeelemendi sisu, tähenduse, ärireegli ja/või tehniline selgitus. Märkus: Andmeelemendi kirjelduse loob RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt (kui see on andmebaasis olemas).	0..1	Püsielukoht: elukoht, kus isik veedab enamiku oma igapäevasest puhke- ja uneajast.
4	kirjelduse muutmise aeg	Andmeelemendi kirjelduse viimase muutmise kuupäev ja kellaeg. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP) Märkus: Kirjelduselemendi täidab RIHAKE automaatselt.	0..1	2022-03-17T10:10:34,9344

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
5	mõõtühik	Andmeelemendi mõõtühik SI-süsteemist. Märkus: Üldjuhul kasutatakse mõõtühiku tähist.	0..1	isiku pikkust mõõdetakse meetrites, meetri tähis on m; sündmuse kestust mõõdetakse tundides, tunni tähis on h.
6	märkused	Täiendav selgitus andmeelemendi kohta.	0..1	Ilmselt muutub haldusreformi tulemusena.
7	on primaarvõti	Kirjelduselement näitab, kas kirjeldatav andmeelement (tabeli veerg) on andmebaasi tabeli primaarvõti. Märkus: Andmeelemendi primaarvõtme staatuse loob RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt.	0..1	false true
8	seotud loend	Andmeelemendi täitmisel kasutatud mujalt saadud väärtuste, loendi, koodiloendi või klassifikaatori nimetus või tähis. Loendid on tunnuste (muutujate) nimekirjad, mille hulgast saab valida sobiva väärtuse. Loendid võivad olla muudetavad või mittemuudetavad. Märkus: RIHAKese kasutajaliideses saab kasutaja valida süsteemi sisestatud loendite hulgast sobiva, RIHAKese-sisene viide klassifikaatorile sisestatakse automaatselt.	0..1	
8.1	seotud loendi nimetus	Kasutatava loendi täielik nimetus või lühend. Märkus: Soovitav on kasutada nii nimetust kui ka lühendit, kui viimane on olemas. Mitte kasutada nimetuses versiooni tähist.	1..1	EHAK Valitsusfunktsioonide klassifikaator Anesteesia liigid
8.2	seotud loendi URI	Viide seotud loendi URI-le, esitatakse URI-vormingus. Märkus: URI võib viidata nii andmetele samas andmestikus kui ka välistele andmetele.	0..1	https://estat.stat.ee/codelists/codelist/AK2008ap http://pub.e-tervis.ee/classifications/Anesteesia%20liigid/1 Selgitus: ühele loendile vastav URI
8.3	seotud loendi versioon	Kasutatava loendi versiooni tähis. Märkus: Eraldi rühma moodustavad aegpidevad klassifikaatorid ja loendid, milles hallatakse elementide kehtivust.	0..1	AK 2008ap
9	staatus	Andmeelemendi kirjeldatavuse ja kasutatavuse staatus. Kasutatakse selleks, et piiritleda kirjeldatavate elementide hulka ning mitte kirjeldada neid elemente, milles olevatel andmetel pole	0..1	KIRJELDATAV EI KIRJELDATA

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
		sisulist tähendust või ei ole andmeelement üldse tegelikult kasutusel. Märkus: RIHAKESes on staatusel kolm võimalikku väärtust: „KIRJELDATAV“, „EI KIRJELDATA“, „EI OLE KASUTUSEL“.		EI OLE KASUTUSEL
10	seos andmesõnastiku terminiga	Viide andmesõnastiku terminile. Märkus: RIHAKESE rakenduses luuakse igale terminile URI automaatselt.	0..1	müügipakkumise number; ehitise suletud netopind
10.1	seotud termin	Mõistet tähistav (liit)sõna või mitmest sõnast koosnev liittermin.	0..1	müügipakkumise number; ehitise suletud netopind
10.2	seotud termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	http://rihake/70006317/DD/89c0607b-2940-4b67-8783-2817c92c2ce4/term1234 Selgitus: ühele andmesõnastiku terminile vastav URI
11	seos andmeelementide grupiga	Viide andmeelementide grupile.	0..1	
11.1	seotud grupi nimi	Andmeelementide grupi nimetus.	0..1	ostuõiguse kehtetuks tunnistamise andmed
11.2	seotud grupi URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/1234
12	tähis	Andmeelemendi tehniline tähis andmebaasis (veeru nimi). Tähis võib olla täheline, numbriline, muu lühend või akronüüm. Tähis on eelistatult semantiliselt arusaadav, kuid ei pruugi seda olla. Märkus: andmeelemendi tähise loeb RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt.	1..1	algus_kpv haridus eluk_EHAK jt28
13	URI	Nimest, aadressist või tähisest koosnev URI, mis viitab andmeelemendile ainuliselt. Märkus: Andmeelemendi URI loob RIHAKE automaatselt.	0..1	http://rihake/70001234/ebis/andmehoidla2/schema1/table13/section Selgitus: ühele andmeelemendile vastav URI
14	viide primaarvõtmele	Kirjelduselement esitab viite andmeelemendiga seotud primaarvõtmele.	0..1	riha.comment_id.comment

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
		Märkus: Andmeelemendi primaarvõtme staatuse loob RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt.		

2.8 Andmeelementide grupp

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	kirjeldus	Kasutajale mõeldud andmeelementide selgitus selle sisu ja tähenduse järgi.	0..1	ostuõiguse taotluse ja ostuõiguse kehtivuse andmed ning nõuete täitmise üle järelevalve teostamise andmed
2	nimetus	Andmeelementide kogumit kirjeldav ühine nimetaja.	1..1	ostuõiguse kehtetuks tunnistamise andmed
3	seos andmeelemendiga	Viide andmeelemendile.	0..n	
3.1	seotud andmeelemendi tähis	Andmeelemendi tehniline tähis andmebaasis (veeru nimi). Tähis võib olla täheline, numbriline, muu lühend või akronüüm. Tähis on eelistatult semantiliselt arusaadav, kuid ei pruugi seda olla. Märkus: andmeelemendi tähise loeb RIHAKE andmebaasi skaneerimise käigus automaatselt.	1..1	algus_kpv haridus eluk_EHAK jt28
3.2	seotud andmeelemendi URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: URI-vormingus viide lisatakse RIHAKese rakenduses automaatselt.	0..1	http://rihake/70001234/ebis/andmehoidla2/schem a1/table13/section Selgitus: ühele andmeelemendile vastav URI.
4	seos ärisõnastiku terminiga	Viide terminile ärisõnastikus.	0..n	andmeelemendi grupp: ostuõiguse kehtetuks tunnistamise andmed – ärisõnastikus: ostuõigus; ostuõiguse taotlus http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/term1234
4.1	seotud termin	Kasutusel olevat mõistet tähistav termin, tavaliselt üks või mitu selget erialast tähendust omavat sõna.	1..1	ostuõigus; ostuõiguse taotlus Selgitus: andmeelemendi grupil on seos terminiga ostuõigus ja terminiga ostuõiguse taotlus.

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
4.2	seotud termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: URI-vormingus viide lisatakse RIHAKEse rakenduses automaatselt.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/term1234 Selgitus: ühele ärisõnastiku terminile vastav URI.
5	URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/1234

3 Sõnastikud

3.1 Andmesõnastiku kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	kasutusele võtmise kuupäev	Sõnastiku kasutusse võtmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	1..1	2002-09-23
2	kirjeldus	Sõnastiku kirjeldus, mis selgitab lahti selle kasutusvaldkonna või ulatuse.	1..1	Loomeliitude ja looviisikute andmestiku terminite loend
3	nimi	Sõnastiku pealkiri. Soovitav on andmesõnastiku pealkirjas kasutada sõnastikule vastava andmestiku ja selle domeeni nimetusi. Märkus: RIHAKESes on kasutusel "Nimetus".	1..1	Loomeliitude andmekogu (LLA) andmesõnastik
4	omanik	Sõnastikku haldava isiku nimi.	1..n	Jüri Kask
5	seotud sõnastiku nimi	Viide sõnastikus kasutatavatele teise sõnastiku pealkirjale. Märkus: RIHAKESes viide ärisõnastikule.	0..n	Kultuuriministeeriumi ärisõnastik
6	seotud sõnastiku URI	Viide seotud sõnastiku URI-le, esitatakse URI-vormingus. Märkus: RIHAKEse rakendus võimaldab seotud sõnastiku valimist kasutajaliideses, URI täidetakse rakenduse poolt automaatselt.	0..n	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7
7	URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: sõnastiku URI täidab RIHAKE automaatselt, viide võetakse andmesõnastike jaoks kasutusele koos RIHAKEse juurutamisega.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7
8	viimase muutmise kuupäev	Sõnastiku viimase muutmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP)	0..1	2021-10-19

3.2 Andmesõnastiku termini kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	allikas	Terminiallika nimi või pealkiri. Märkus 1: terminiallikad on näiteks valdkonnasõnastik, standard või kirjeldus. Terminiallikaks võib olla ka õigusakt. Märkus 2: terminiallika nimi või pealkiri võib olla esitatud ka lingina.	0..1	Statistikaleksikon; Estterm (Eesti Keele Instituudi mitmekeelne terminibaas); http://termin.eki.ee/esterm/ Selgitus: termini allikas on sõnastik, võib-olla esitatud lingina. Ruumiandmete seadus; https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023068 Selgitus: termini allikas on õigusakt, võib-olla esitatud lingina.
2	kehtivus	Märke selle kohta, kas termin on kasutusel. Termin võib olla kasutusest maha võetud mitmesugustel põhjustel, näiteks andmekoosseisu muutuse tagajärjel. Märkus: kui element ei ole täidetud, eeldatakse, et termin on kasutusel.	0..1	Võimalikud väärtused on: jah ja ei või nende muul kujul tähised: <i>true</i> ja <i>false</i> jms.
3	määratlus	Kindlast terminiallikast võetud definitsioon või selgitus. Võimalusel kasutatakse sobivat ärisõnastiku termini määratlust. Sobiva termini määratluse puudumisel ärisõnastikus koostatakse uus termini selgitus andmekirjelduse koostamise käigus. Kui termin on end ise lahti seletav, pole otstarbekas elementi dubleerivalt täita. Märkus: elemendi nimetus on „määratlus“, kuid selle alla kuulub ka selgitus, mis ei ole definitsioon.	0..1	igal aastal ühest algav neljakohaline number, mis pannakse pakkumisele selle registreerimisel. Selgitus: määratlus terminile müügipakkumise number. Hoone suletud netopind on kõigi korruste suletud netopindade summa. Selgitus: selgitus terminiline ehitise suletud netopind.
4	termin	Mõistet tähistav (liit)sõna või mitmest sõnast koosnev liittermin. Märkus: oluline on teada, et iga termini taga on teadmüsüksus ehk mõiste, kuid kõik mõisted on esitatud terminite ehk oskussõnadena.	1..1	müügipakkumise number; ehitise suletud netopind

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
		Andmesõnastiku terminid ja mõisted on seotud ärisõnastiku terminite ja mõistetega ning kasutavad terminite tähistamisel ärisõnastiku sõnavara.		
5	loomise kuupäev	Kuupäev, mil termini kirjeldus lisati andmesõnastikku. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2018-02-16
6	muutmise kuupäev	Kuupäev, mil termini kirjeldust viimati muudeti. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2022-12-11
7	märkused	Andmesõnastiku mõiste ja termini koostamist, kasutamist jms avav kirjeldus.	0..1	Ilmselt muutub haldusreformi tulemusena. Kasutusotstarve ebamäärane
8	seos ärisõnastiku terminiga	Viide terminile ärisõnastikus. Märkus: RIHAKEse rakendus võimaldab kasutajaliideses siduda ärisõnastiku ja andmesõnastiku termineid. URI-vormingus viide lisatakse RIHAKEse rakenduses automaatselt.	0..n	andmesõnastikus: müüdnud erimärgistatud kütuse kasutusotstarve – ärisõnastikus: erimärgistatud kütus; andmesõnastikus: jaamavahe blokeering, raudteetruup – ärisõnastikus: raudteeinfrastruktuur
8.1	seotud termin	Kasutusel olevat mõistet tähistav termin, tavaliselt üks või mitu selget erialast tähendust omavat sõna.	1..1	erimärgistatud kütus; raudteeinfrastruktuur
8.2	seotud termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/term1234 Selgitus: ühele terminile vastav URI.
9	termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: RIHAKEse rakenduses luuakse igale terminile URI automaatselt.	0..1	http://rihake/70006317/DD/89c0607b-2940-4b67-8783-2817c92c2ce4/term1234 Selgitus: ühele terminile vastav URI.

3.3 Ärisõnastiku kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	kasutusele võtmise kuupäev	Sõnastiku kasutusse võtmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	1..1	2002-09-23

2	kirjeldus	Sõnastiku kirjeldus, mis selgitab lahti selle kasutusvaldkonna või ulatuse.	1..1	Spordi, loomemajanduse ja etendus kunstide andmestike ärisõnastik Sporditegevuse korraldamise ja juhtimisega ning sporditegevuses osalemisega seotud terminikogu koos definitsioonide ja allikaviidetega.
3	nimi	Sõnastiku pealkiri. Soovitav on sõnastik pealkirjastada nii, et selles on ka viide sõnastikku haldavale organisatsioonile. Märkus: Kui organisatsioonil on ärisõnastikke mitu, siis on soovitatav pealkirjas kasutada sõnastikule vastava andmestiku ja selle domeeni nimetusi. Märkus: RIHAKESes on kasutusel "Nimetus".	1..1	Kultuuriministeeriumi ärisõnastik Selgitus: pealkirjas on viide sõnastikku haldavale organisatsioonile. Eesti Spordiregistri (ESR) ärisõnastik Selgitus: spordiregistri andmestiku ärisõnastik.
4	omanik	Sõnastikku haldava isiku nimi.	1..n	Mari Maasikas
5	seotud sõnastiku nimi	Viide sõnastikus kasutatavatele teise sõnastiku pealkirjale. Märkus: RIHAKESes viide nii andmesõnastikule, valdkonna sõnastikule kui ka üldisele märksõnastikule.	0..n	Loomeliitude andmekogu (LLA) andmesõnastik Kultuurivaldkonna sõnastik Eesti Märksõnastik
6	seotud sõnastiku URI	Viide seotud sõnastiku URI-le, esitatakse URI-vormingus. Märkus: RIHAKESE rakendus võimaldab seotud sõnastiku valimist kasutajaliideses, URI täidetakse rakenduse poolt automaatselt.	0..n	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7
7	URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: sõnastiku URI täidab RIHAKE automaatselt, viide võetakse ärisõnastike jaoks kasutusele koos RIHAKESE juurutamisega.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7 Selgitus: ühele ärisõnastikule vastav URI.
8	viimase muutmise kuupäev	Sõnastiku viimase muutmise kuupäev. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2021-10-19

3.4 Ärisõnastiku termini kirjeldus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
1	allikas	Terminiallika nimi või pealkiri.	0..1	Statistikaleksikon;

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
		Märkus 1: terminiallikad on näiteks valdkonnasõnastik, standard või kirjeldus. Terminiallikaks võib olla ka õigusakt. Märkus 2: terminiallika nimi või pealkiri võib olla esitatud ka lingina.		Estterm (Eesti Keele Instituudi mitmekeelne terminibaas); http://termin.eki.ee/esterm/ Selgitus: termini allikas on sõnastik. Ruumiandmete seadus; https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023068 Selgitus: termini allikas on õigusakt, võib-olla esitatud lingina.
2	loomise kuupäev	Kuupäev, mil termini kirjeldus lisati ärisõnastikku. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2022-02-16
3	märkused	Ärisõnastiku termini koostamist, kasutamist jms avav kirjeldus.	0..1	Ilmselt muutub haldusreformi tulemusena; Kasutusotstarve ebamäärane
4	määratlus	Terminile antud määratlus ehk definitsioon või selgitus.	1..1	Seletavas sõnaraamatus: püsielukohta riik – riik, kus inimene on pidevalt elanud või kavatses elada vähemalt 12 kuud. Standardis: tesaurus – märksõnastik või struktureeritud sõnastik, milles iga mõiste kohta on esitatud terminid ning mis on organiseeritud, tuues selgelt välja mõistete vahelised suhted ning milles eeliterminitele on lisatud sünonüümid või osasünonüümid. Õigusaktis: Üksikandmed käesoleva seaduse tähenduses on konkreetset statistilist üksust iseloomustavad detailsed andmed.
5	määratlus (inglise keeles)	Termini määratlus või selgitus inglise keeles.	0..1	(vastavate terminite ametlik definitsioon või kasutuskontekstist tulenev tõlge)
6	muutmise kuupäev	Kuupäev, mil termini kirjeldust viimati muudeti. Kuupäev esitatakse ISO 8601-1 vormingus (AAAA-KK-PP).	0..1	2022-12-11
7	on eelitermin	Kirjelduselement näitab, kas termin on sünonüümidega võrreldes eelistatav või mitte.	0..1	Võimalikud väärtused on: jah ja ei või nende muul kujul tähised: true ja false jms.

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
8	seos ärisõnastiku teise terminiga	Viide terminile ärisõnastikus. Märkus: RIHAKese rakendus võimaldab kasutajaliideses siduda omavahel ärisõnastiku termineid. URI-vormingus viide lisatakse RIHAKese rakenduses automaatselt.	0..n	assotsiatiivsuhe: termin arst – termin patsient termin perearst – termin tervisekaart; termin patsient
8.1	seotud termin	Kasutusel olevat mõistet tähistav termin, tavaliselt üks või mitu selget erialast tähendust omavat sõna.	1..n	patsient; tervisekaart; hüvitis
8.2	seotud termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/term1234
8.3	seose tüüp	Kirjelduselement näitab, millise seose tüübi kaudu on terminid omavahel suhestunud. Seose tüübid on: • hierarhiline suhe – termin on kitsam või laiem; • assotsiatiivsuhe ehk lihtsalt seos; • grupeeriv suhe – termin on ise grupeeriv või kuulub gruppi; • sünonüümsuhe – terminid on samatähenduslikud. Assotsiatiivsuhe väljendab seost terminite vahel, mis on omavahel seotud semantiliselt või kontekstuaalselt ning seos ei ole hierarhiline. Terminite vahel kirjeldatakse see seos, et näidata alternatiive või seost kindlas kasutuskontekstis. Hierarhilises suhtes mahub kitsam termin laiemasse täielikult. Grupeeriv suhe on olemuselt assotsiatiivsuhe, milles termin on seotud kontekstuaalselt ja kontekst on andmestik või osa sellest. Sünonüümsuhe moodustub häälikuliselt erinevate, kuid tähenduselt samade terminite vahel.	1..1	hierarhiline suhe: - arst -- kirurg --- neurokirurg C - Töötlev tööstus 10 - Toiduainete tootmine 105 - Piimatoodete tootmine Assotsiatiivsuhe: - linnud ja ornitoloogia - raudtee ja sõidupiirkond grupeeriv suhe: - kontaktandmed -- (koha)aadress --- adressaat sünonüüm: pass – isikutunnistus isik – persoon biograafia – elulugu
9	termin	Kasutusel olevat mõistet tähistav termin, tavaliselt üks või mitu selget erialast tähendust omavat sõna.	1..1	elektrivõrk spordiklubi liiklusõnnetus

#	Elemendi nimetus	Määratlus ja kasutamine	Kohustuslik / korduv	Näide
10	termin (inglise keeles) ³⁶	Mõiste tähistus inglise keeles.	0..1	(vastavate terminite ametlik või kasutuskontekstist tulenev tõlge)
11	termini URI	Vastavalt kokkuleppele konstrueeritud viide URI-vormingus. Märkus: RIHAKese rakenduses luuakse igale terminile URI automaatselt.	0..1	http://rihake/70006317/BV/12c6725b-3778-a5ab-7445-2635d99ea4e7/term1234

³⁶ Andmekirjeldus ja sõnastik võivad olla läbivalt mitmekeelsed, kuid käesolevas standardi versioonis on ingliskeelsed kirjelduselemendid toodud välja ainult nende elementide kohta, mis on selliselt olemas rakendustes RIHAKE või avaandmete teabevärv.

